

Ashworth, A., *Sentencing and Penal Policy*, Londen, Weidenfeld and Nicolson, 1983, XX + 500 blz.

Ook voor wie eerder via Horace Rumpole dan door het werk van — o.m. — R. Cross (*English Sentencing System*) of D.A. Thomas (*Principles of Sentencing*) met de Engelse strafbedeling bekend is, zal het boek van A. Ashworth een vertrouwd landschap oproepen. De auteur geeft immers een gedetailleerd overzicht van het debat over penologische kwesties in Engeland. Zoals het een monografie in de intussen bekende reeks 'Law in Context' past — waarin voor de eerste maal een bijdrage over een ruim strafrechtelijk thema werd opgenomen —, staat het positief recht op de achtergrond van het betoog. De 'context' waarin 'sentencing' — i.e., de uitspraak over de straf, i.h.b. de straftoemeting — wordt gesitueerd is het Engels crimineel beleid: 'The aim is to examine, for the benefit of those studying sentencing, criminology or penology, what might be termed 'general principles of sentencing' in their context of penal policy' (blz. XIX, z. ook blz. XVII onderaan).

Enige voorkennis van het Engels recht is nuttig en wordt overigens verondersteld: het overzicht van de straffen in het eerste, inleidend hoofdstuk is te algemeen om de lezer een voldoende inzicht in die sancties te geven en streeft bovendien geen volledigheid na. Zo worden bijvoorbeeld verbeurdverklaring (cf. de 'Powers of Criminal Courts Act 1975', s. 43) en het restitutiebevel (cf. de 'Theft Act 1968', s. 28) niet vermeld in het overzicht, al komen hun toepassingen verder (weliswaar zeer terloops) soms wel aan de orde (blz. 293). Wie van het rechtssysteem waarop de penologische argumenten betrekking hebben een preciezer beeld wil hebben, kan best voorafgaandelijk een handboek van Engels strafrecht of de voormelde werken van Cross en Thomas consulteren.

Die aanbeveling lijkt des te meer verantwoord, daar de hele penologische discussie die door Ashworth kritisch wordt weergegeven wel erg 'insulair' blijft: zeker voor penologen uit de Benelux-landen is het opvallend hoe weinig naar buitenlandse stelsels of literatuur wordt verwezen. Alhoewel hier en daar een Noord-Amerikaanse of Australische studie wordt vermeld, en uitzonderlijk naar Nederland en Zweden wordt gerefereerd, worden de argumenten — zowel principiële als op onderzoek gesteunde stellingen — vrijwel uitsluitend aan de eigen nationale ervaring ontleend. Of dat door de Engelse penalist als een gemis zal worden ervaren is de vraag — voor de buitenlandse lezer biedt die werkwijze alleszins het voordeel dat hij alleen met specifiek Engelse situaties wordt geconfronteerd, en er geen vreemd materiaal uit de tweede hand hoeft bij te nemen. De weinige rechtsvergelijkende uitstappen zijn overigens weinig overtuigend. Dat voor de argumentatie t.b.v. het dagboetestelsel enkel naar het Zweedse model concreet wordt verwezen — terwijl het Duitse stelsel van 1975 veel beter aan de huidige crimineel-politieke tendenzen beantwoordt en bovendien recenter aan uniek empirisch onderzoek werd onderworpen —, bevestigt wellicht de in-

druk dat meer rechtsvergelijking niet noodzakelijk de kwaliteit van het debat wezenlijk verhoogd zou hebben.

Voormelde bedenkingen zijn niet meer dan marginaal. Binnen het kader van zijn opties heeft de auteur een uitermate leerrijk en boeiend verslag opgesteld van de soms zeer tegenstrijdige opinies die m.b.t. de diverse straffen, hun nut, hun toepassingsmogelijkheden en hun verdere ontwikkeling door Engelse juristen en criminologen worden voorgehouden. Zelf neemt de auteur ook stelling, maar nooit zonder de bezwaren tegen zijn eigen voorstellen ruim aan bod te laten. Voor een deel zullen de argumenten pro of contra sommige sancties de continentale lezer vertrouwd voorkomen. In andere gevallen is de probleemstelling eigen aan het Engels systeem. Zo wordt bijzondere aandacht besteed aan het strafbeleid van de rechter, waarbij uitdrukkelijk wordt nagestreefd de eigen Engelse precedentenleer een zinvolle strafrechtelijke toepassing te geven, zowel principieel (blz. 36-42) als n.a.v. concrete toepassingsproblemen (zie b.v. blz. 334).

De globale structuur van het boek is, naar de auteur zelf erkent, enigszins willekeurig. De eerste vier hoofdstukken zijn gewijd aan meer algemene aspecten: de taak van de strafrechter, de wording van het straftoemingsbeleid in een dynamisch opgevatte criminele politiek, het schuldbegrip. De volgende hoofdstukken beogen zgn. 'praktische vragen' i.v.m. straftoemeting aan de orde te brengen: aldus worden twee hoofdstukken gewijd aan, respectievelijk, recidivisten en delinquenten die voor verschillende misdrijven terechtstaan, eveneens twee hoofdstukken aan vrijheidsberovende en andere straffen, maar tussenin behandelen aparte hoofdstukken ook nog het gelijkheidsbeginsel en de finaliteit en functionaliteit van de strafprocedure.

Al is die algemene conceptie van het werk weinig verhelderend, de sterke structuur van ieder hoofdstuk afzonderlijk maakt veel goed. Toch wordt één fundamenteel aspect in het geheel door de straftoemingsproblematiek te veel overschaduwde: de strafkeuze zelf. Wel wordt de strafkeuze tegen het einde (blz. 409 e.v.) meer systematisch behandeld, maar het belang ervan in een globaal penologisch perspectief komt onvoldoende tot uiting. Nochtans hadden de criteria die de strafkeuze (kunnen) bepalen des te duidelijker moeten worden geëxpliciteerd, daar in Engeland een sterke stroming bestaat — heel anders dan op het vasteland! — die voor een drastische beperking van het beschikbaar straffenpakket pleit (blz. 430-431). Voor een volgende editie kan dan ook worden overwogen, of de prealabele vraag van de strafkeuze niet beter vóór die van de straftoemeting zou worden behandeld, ook al zou een dergelijke conceptie wellicht heelwat vragen i.v.m. de straftoemeting als tweede moment van de strafuitspraak in een heel ander perspectief plaatsen. Bovendien zou die volgorde de pogingen van de auteur om een soort hiërarchie van de straffen op te stellen (blz. 433-439) de penologische appreciatie van de straffen onderling scherper tot uiting brengen.

In de huidige stand van het werk — dat de toestand van de Engelse strafbedeling adequaat weergeeft — kan vooral profijt worden gehaald uit de stukken die aan afzonderlijke straffen zijn gewijd.

Nu de mogelijkheid van een globale strafrechtshervorming wat lijkt weggeëbd en de kansen op herzieningen of innovaties op kleinere schaal evenredig groter worden geacht, zijn de actuele Engelse ervaringen met — vooral — proba-

tie en maatschappelijke dienstverlening speciale blikvangers (blz. 385-407). Opmerkelijk is de kritiek die de auteur met nadruk richt op de ongelijke toepassing van die reactiemiddelen: niet alleen blijkt er een grote diversiteit te heersen in de houdingen van de rechters tegenover de verschillende sancties — en is meteen ook de frekwentie van hun aanwending zeer uiteenlopend —, ook de uitvoering van de straffen en maatregelen is dermate ongelijk, dat de identiteit van een sanctie soms in vraag kan worden gesteld. Zo wijst de auteur op de grote verscheidenheid in de uitspraak en uitvoering van geldstraffen, probatie, 'Community Service Orders'. Zijn pleidooi voor een meer gesystematiseerd beleid inzake strafkeuze is wellicht in grote mate een reactie op de ongelijke strafbedeling. Wenst men echter dat een dergelijk beleid ook op een vrij algemene consensus zou steunen, dan valt er nog een lange weg af te leggen: Ashworth slaagt er precies in, niet één enkele penologische benadering aan het woord te laten, maar het bonte pluralisme van de crimineel-politieke opties in Engeland te weerspiegelen. Voor de continentale jurist en criminoloog moge het stimulerend zijn vast te stellen dat, ondanks alle skepticisme — de auteur mocht het zelf meemaken, dat een onderzoeksproject van het Criminologisch Instituut te Oxford over straftoemeting door een Lord Chief Justice werd stilgelegd... — er van het justitiesysteem zelf nog de nodige initiatieven voor hervormingen worden verwacht. Of is ook dat vertrouwen strikt insulair op te vatten?

A. Wijffels

Sociaal strafrecht, door J.F. Dekeersmaeker en J. Van Steenberge (editors). Reeks Sociaal Recht nr. 23 Kluwer Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1984, 193 blz.

Twee jaar na een op 24 september 1982 gehouden studiedag over sociaal strafrecht verscheen in de Reeks Sociaal Recht een verslagboek dat voor een groot deel de toen voorgedragen referaten bundelt. Twee bijdragen vindt men in het verslagboek evenwel niet terug: de tekst van ir. Heselmans over de inspectiediensten en de uiteenzetting van dr. Bonte over de rol van de medische inspectie, een leemte die geïnteresseerden misschien kunnen opvullen met het decembernummer van het tijdschrift *Oriëntatie*, jaargang 1984, dat grotendeels aan de diverse arbeidsinspecties gewijd werd. De bijdrage omtrent de strafrechtelijke aansprakelijkheid van mandatarissen van rechtspersonen, op de studiedag gebracht door prof. De Gryse, werd vervangen door het preadvies voor de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland van de hand van Mr. Colaes. Tenslotte werden twee reeds gepubliceerde teksten aan de bundel toegevoegd, een Nederlandse vertaling van het overzicht van rechtspraak en wetgeving sociaal strafrecht over de periode 1971-1981 van de hand van H.-D. Bosly (eerder verschenen in *Journal des Tribunaux du Travail*, 1983, 125-137), en een overdruk uit de Bibliografie van het Belgisch sociaal recht met betrekking tot het sociaal strafrecht in de periode 1960-1981, samengesteld door de professoren Dekeersmaeker en Van Steenberge.

Deze aanpassingen ten spijt maakt het boek echter een weinig homogene indruk en blijft de nood aan een eerste (Nederlandstalig) handboek over deze materie o.i. bestaan. Dit doet echter niets af aan de kwaliteit van de individuele